

VPP
Valsts pētījumu
programma

Latvijas
Lauksaimniecības
universitāte

LATVIJAS
UNIVERSITĀTE

Aptauja: Covid-19 pandēmija ir mainījusi iedzīvotāju pārtikas iegādes un patēriņa paradumus

Covid-19 pandēmijas ietekmē Latvijas iedzīvotāji tirdzniecības vietas apmeklē retāk un rūpīgāk plāno savus iepirkumus, turklāt biežāk nekā līdz šim gatavo ēdienu mājās. To novembrī Latvijas iedzīvotāju aptaujā atklājuši divas trešdaļas respondentu. Aptauja sadarbībā ar SKDS veikta Latvijas Lauksaimniecības universitātes (LLU) īstenotajā pētījumā “Vietējo lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēžu pārstrukturēšana un to noturības nostiprināšana krīzes un pēckrīzes apstākļos Latvijā”.

Pārtikas produktu iegāde: tirdzniecības vietas vs. internets

Covid-19 pandēmijas straujā izplatība ietekmējusi dažādas sabiedrības dzīves sfēras, tostarp arī iedzīvotāju pārtikas iegādes un patēriņa paradumus. Lai gan pārtikas tirdzniecības vietu apmeklējuma biežums nav ierobežots, 62% aptaujāto Latvijas iedzīvotāju atzīst, ka šobrīd retāk dodas uz tirdzniecības vietām un vairāk plāno savus iepirkumus. Mazāks skaits šādu respondentu ir gados jaunāko iedzīvotāju grupā vecumā līdz 34 gadiem. Savukārt visdisciplinētākie ir seniori vecumā no 64 gadiem, no kuriem 70% aptaujāto atzīst, ka dodas uz tirdzniecības vietām retāk.

Trešdaļa aptaujāto atzīst, ka biežāk izvēlas iepirkties mazos veikalos, nevis lielveikalu ķēdēs, kur pulcējas vairāk cilvēku. Arī izvēli par labu mazajiem tirdziņiem izdara tikpat liels iedzīvotāju skaits. Abos gadījumos tie visbiežāk ir Kurzemes un Vidzemes reģionos dzīvojošie respondenti. Bet piektā daļa aptaujāto iedzīvotāju priekšroku dod pārtikas produktu iegādei pie ražotāja un izvairās apmeklēt mazumtirdzniecības vietas.

Kā alternatīvu tirdzniecības vietu apmeklējumam pavasarī daudzi izmantoja iespēju pārtikas produktus iegādāties internetā vai ar piegādi mājās. Novembra sākumā 9% aptaujāto atzina, ka vairāk izmanto pārtikas produktu iegādi internetā/ piegādi mājās. Biežāk tie ir gados jaunākie respondenti vecumā līdz 35 gadiem, bet visretāk šādu iespēju izmanto seniori. Turklāt tas saistāms ar šādu pakalpojumu ierobežoto pieejamību reģionos, jo lielākā daļa no iedzīvotājiem, kuri pasūta pārtikas produktus internetā vai ar piegādi mājās, dzīvo Rīgā.

Vairāk ēd mājās un domā par veselīgāku uzturu

Izmaiņas Covid-19 pandēmijas ietekmē vērojamas arī iedzīvotāju ēšanas paradumos. Lai gan aptauja veikta pirms ierobežojumu ieviešanas ēdināšanas iestādēs, 64% aptaujāto iedzīvotāju atzīst, ka biežāk gatavo ēdienu mājās, nevis izvēlas apmeklēt dažādas ēdināšanas iestādes.

Interesanti, ka 44% Latvijas iedzīvotāju atklāj, ka šobrīd ēdot veselīgāk un vairāk uzmanības pievēršot veselīgam uzturam. Turpretim šādam apgalvojumam nepiekrīt 50% aptaujāto, kas apliecina, ka šāda uzvedība nav vērojama visā sabiedrībā.

Taču daļēji tendenci pievērsties veselīgākam uzturam ataino arī dati par konkrētu produktu grupas samazināšanu uzturā. Lai gan kopumā 16% aptaujāto atzīst, ka ir samazinājuši vai palielinājuši konkrētu

produktu grupas lietošanu uzturā, trešdaļa no visiem aptaujātajiem atzīst, ka Covid-19 pandēmijas ietekmē mazāk iegādājas pārtikas produktus, kas nav pirmās nepieciešamības produkti (t.i. naškus, uzkodas, saldumus). Turklāt šī tendence nav tiešā veidā saistāma ar ienākumu līmeni, jo tā ir līdzīga visās ienākumu grupās.

Pavasārī jau pirms ārkārtējās situācijas izsludināšanas bija vērojams palielināts iedzīvotāju pieprasījums pēc konkrētiem pārtikas produktiem, kam ir ilgāks uzglabāšanas termiņš. Interesi par tādiem novembra aptaujā pauž 40% Latvijas iedzīvotāju. Biežāk tie ir respondenti vecumā no 35 gadiem un dzīvojoši lauku teritorijās. Lai gan arī rīdzinieku vidū 36% aptaujāto ir interese par produktiem ar ilgāku uzglabāšanas termiņu.

“Analizējot aptaujas rezultātus jāņem vērā arī vecuma grupu un dzimumam raksturīgie paradumi pirms ārkārtas situācijas ierobežojumiem. Piemēram, sievietes vairāk pievēršas veselīgam dzīvesveidam, jauni vīrieši vairāk ēd ārpus mājām vai pasūta ēdienu uz mājām, kā arī citi faktori, kas ietekmē pircēju izvēles. Taču kopumā attiecībā uz dažādām izmaiņām savos paradumos nosacīti aktīvākie ir bijuši iedzīvotāji ar augstāko izglītību, vidējiem ienākumiem, mājsaimniecības, kur dzīvo vismaz 3 cilvēki, kā arī dažādu līmeņu vadītāji,” stāsta LLU Ekonomikas un sabiedrības attīstības fakultātes vadošā pētniece Dina Bite.

Aptauja tika īstenota kā tiešās intervijas respondentu dzīvesvietās un kopumā tajā piedalījās 1013 iedzīvotāju no visiem Latvijas reģioniem, pārstāvējot dažādas sociālās grupas.

Pētījums “Vietējo lauksaimniecības un pārtikas piegādes ķēžu pārstrukturēšana un to noturības nostiprināšana krīzes un pēckrīzes apstākļos Latvijā” tiek īstenots Valsts pētījumu programmas projekta “Ekonomiskais, politiskais un juridiskais ietvars Latvijas tautsaimniecības potenciāla saglabāšanai un konkurētspējas pieauguma veicināšanai pēc pandēmijas izraisītas krīzes (reCOVvery-LV)” ietvaros. Pētījumu vada Latvijas Universitāte un tajā kā sadarbības partneri iesaistīti zinātnieki no LLU, Rīgas Tehniskās universitātes, Rīgas Stradiņa universitātes un Latvijas Zinātņu akadēmijas.